

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини  
Факультет дошкільної та спеціальної освіти  
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

**РЕФЕРАТ**

**на**

**ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

освітній ступінь «магістр»

**ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК  
ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ  
У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**Виконала:**

здобувачка другого (магістерського)  
рівня вищої освіти 602аз групи  
спеціальність 012 Дошкільна освіта  
освітня програма «Дошкільна освіта»  
**Анастасія ВОРОНЯНСЬКА**

**Керівник:**

канд. пед. наук, доц.  
**Ольга БУТЕНКО**

**Рецензент:** докт. пед. наук, проф.  
**Світлана ГАВРИЛЮК**

Умань – 2023 року

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	4
<b>Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</b> .....	7
1.1. Гендерна соціалізація як фактор формування гендерних уявлень ...	7
1.2. Особливості формування гендерної ідентичності у період дошкільного дитинства .....	14
1.3. Гра як провідний вид діяльності дитини дошкільного віку .....	24
<b>Розділ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</b> .....	33
2.1. Діагностика гендерної соціалізованості дітей дошкільного віку ...	33
2.2. Педагогічні умови гендерної соціалізації дошкільників в закладі дошкільної освіти .....	42
2.3. Практичні рекомендації з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти засобами ігрової діяльності ..	54
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	71
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	73

## ВСТУП

**Актуальність проблеми.** Успішне розв'язання завдань, пов'язаних з розвитком нашого суспільства та реформування освітньої галузі в Україні, потребує значної уваги до питань формування особистості та створення сприятливих умов для її розвитку. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях дедалі частіше розглядається процес формування особистості як представника певної статі, як носія певних вихідних якостей, що визначають зміст поведінки індивіда як чоловіка або жінки.

Формування гендерних якостей людини відбувається у процесі гендерної соціалізації, тобто під впливом соціокультурного середовища, яке пред'являє особистості певні вимоги як до представника певної статі. Науковий підхід до розробки програм гендерного виховання вимагає врахування основних закономірностей гендерної соціалізації, а також особливостей цього процесу на основних вікових стадіях розвитку особистості.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій з даної теми формує уявлення про сучасний стан розробленості питання гендерної соціалізації дітей. Так, методологічні проблеми гендерної педагогіки висвітлені в працях В. Гайденко, В. Кравця, Л. Штильової та ін. Питання введення гендерної складової в освіту досліджували Т. Говорун, О. Кікінежді, О. Ярська-Смирнова та ін. Проблематика гендерної соціалізації дітей різних вікових категорій висвітлена в наукових доробках І. Кльоциної, І. Кона, Л. Попової та ін. Питанням гендерного становлення особистості присвячено праці С. Гаубаса, Д. Ісаєва, О. Кікінежді, Н. Коцур, О. Кузнєцова, В. Кравця, О. Олійник, О. Сечейко, М. Ткалич та ін.

Нові трансформаційні процеси у світовій спільноті й у нашій державі потребують глибшого осмислення соціально-психологічних механізмів набуття дитиною гендерної ідентичності як передумови повноцінної реалізації «Я». Самодостатність, особистісне зростання, креативність, розвиток

внутрішнього світу жінки і чоловіка поступово стають першочерговими цінностями, оскільки свобода особистості може бути досягнута шляхом саморозвитку, руйнацією стереотипів. Гендерна демократія можлива за умови належного виховання хлопчиків і дівчаток, їхньої орієнтації на партнерство та взаємозамінність у виконанні сімейних та соціальних ролей. У зв'язку з цим виникає потреба в перегляді, коректуванні позицій освіти в питаннях гендерного виховання дітей.

Отже, враховуючи значущість проблеми, було обрано **тему дослідження** «Ігрова діяльність як чинник гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти».

**Мета дослідження** – розробити практичні рекомендації з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти засобами ігрової діяльності.

**Завдання дослідження:**

1. З'ясувати теоретичні засади гендерної соціалізації дітей дошкільного віку.
2. Здійснити діагностику гендерної соціалізованості дітей дошкільного віку.
3. Розробити практичні рекомендації з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти засобами ігрової діяльності.

*Об'єкт дослідження* – процес гендерної соціалізації дітей дошкільного віку.

*Предмет дослідження* – ігрова діяльність як чинник гендерної соціалізації.

**Методи дослідження:**

теоретичні – аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури; порівняння, узагальнення;

емпіричні – спостереження, анкетування, бесіди, опитування; спостереження за виховним процесом, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний);

статистичні – кількісний та якісний аналіз результатів дослідження.

**Практична значущість дослідження** полягає у розробці практичних рекомендацій з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти засобами ігрової діяльності.

**Експериментальна база дослідження.** Дослідно-експериментальна робота здійснювалась на базі закладів дошкільної освіти «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу» №№ 5, 12 м. Умань Черкаської обл.

**Структура та обсяг роботи.** Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

## **ВИСНОВКИ**

Узагальнення результатів дослідження дають можливість зробити такі **висновки:**

1. З'ясовано теоретичні засади гендерної соціалізації дітей дошкільного віку.

Гендерна соціалізація – це процес засвоєння людиною соціальної ролі, визначеної для неї суспільством від народження, залежно від того, чоловіком або жінкою вона народилася. Особливе місце в цьому процесі належить гендерній соціалізації дитини, прищеплення їй неупередженого ставлення до людей будь-якої статі. Соціалізація починається в дитинстві і закінчується у глибокій старості процесом засвоєння соціальних ролей і культурних норм. Це складний процес, пов'язаний з оволодінням певної гендерної ролі.

2. Здійснено діагностику гендерної соціалізованості дітей дошкільного віку.

З метою аналізу педагогічної практики закладів дошкільної освіти щодо досліджуваної проблеми був проведений констатувальний експеримент, до якого були залучені вихователі базових закладів освіти, батьки і діти старшого дошкільного віку. У ході констатувального експерименту, виявлялись

особливості гендерної соціалізованості дошкільників і рівень поінформованості батьків і педагогів у питаннях гендерного виховання дітей дошкільного віку.

Діагностичні методики було поділено на блоки:

- I блок: індивідуальна бесіда з дитиною, методика «Асоціативний експеримент з картинками», методика «Статеві-вікова ідентифікація»;
- II блок: спостереження за поведінкою дитини; бесіда з дітьми, незакінчені ситуації;
- III блок: методика «Автопортрет», методика «Секрет», колірний тест.

3. Розроблено практичні рекомендації з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку у закладі дошкільної освіти засобами ігрової діяльності.

Діагностичний етап дослідження засвідчив неналежну гендерну соціалізацію дошкільників і спонукав нас до розробки практичних рекомендацій з гендерної соціалізації дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності.

Практичні рекомендації спрямовувались на реалізацію педагогічних умов гендерної соціалізації дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти: гендерний педагогічний супровід дитини; інтерактивна взаємодія і співпраця з сім'єю, що передбачає педагогізацію батьків в питаннях гендерної соціалізації дітей дошкільного віку; оновлення розвивального середовища, орієнтованого на гендерну самосвідомість дошкільників.